

OBSAH

PŘEDMLUVA	14
1 ÚVOD	16
1.1 Rozdělení fyziky	17
1.2 Metody fyziky	19
1.3 Fyzikální veličiny a jejich jednotky	21
1.4 Měření fyzikálních veličin	25
1.5 Skalární a vektorové fyzikální veličiny	32
2 MECHANIKA	39
2.1 Kinematika hmotného bodu	40
2.2 Dynamika hmotného bodu	58
2.3 Mechanická práce a mechanická energie	73
2.4 Gravitační pole	85
2.5 Mechanika tuhého tělesa	98
2.6 Mechanika tekutin	119
3 MOLEKULOVÁ FYZIKA A TERMIKA	140
3.1 Základní pojmy molekulové fyziky a termiky	141
3.2 Vnitřní energie, teplo, teplota	151
3.3 Struktura a vlastnosti plynů	167
3.4 Struktura a vlastnosti pevných látek	178
3.5 Struktura a vlastnosti kapalin	192
3.6 Tepelné motory a chladicí stroje	206
4 MECHANICKÉ KMITÁNÍ A VLNĚNÍ	222
4.1 Kmitání mechanického oscilátoru	223
4.2 Mechanické vlnění	245
4.3 Zvukové vlnění	260
5 ELEKTRINA A MAGNETISMUS	268
5.1 Elektrické pole	269
5.2 Elektrický proud v kovech	284
5.3 Elektrický proud v kapalinách, plynech a ve vakuu	305
5.4 Magnetické pole	320
5.5 Nestacionární magnetické pole	334
5.6 Střídavý proud	343
5.7 Fyzikální základy elektroniky	360
5.8 Elektromagnetické kmitání a vlnění	372
6 OPTIKA	386
6.1 Světlo jako elektromagnetické vlnění	387
6.2 Optické zobrazování a optické soustavy	416
6.3 Základní radiometrické a fotometrické veličiny	439
6.4 Elektromagnetické záření	442

OBSAH CD – PŘEHLED PLUS

Elektronický doplněk k publikaci Přehled středoškolské fyziky

I ROZŠIŘUJÍCÍ UČIVO

1 ÚVOD	1
1.3 Fyzikální veličiny a jejich jednotky	1
1.3.1 Dekadické a binární předpony používané ve fyzice a ve výpočetní technice	1
1.4 Měření fyzikálních veličin	4
1.4.1 Zaokrouhlování výpočtů při řešení kvantitativních úloh a strategie řešení	4
2 MECHANIKA	10
2.1 Kinematika hmotného bodu	10
2.1.1 Rovnoměrný pohyb hmotného bodu s nenulovými počátečními podmínkami	10
2.1.2 Rovnoměrně zrychlený pohyb s nenulovými počátečními podmínkami	11
2.1.3 Zrychlení při nerovnoměrném křivočarém pohybu	13
2.2 Dynamika hmotného bodu	15
2.2.1 Časový účinek síly. Impulz síly	15
2.2.2 Pružný a nepružný přímý ráz dvou těles	17
2.2.3 Otáčející se vztažné soustavy	23
2.6 Mechanika tekutin	28
2.6.1 Bernoulliho rovnice pro trubici se sklonem	28
2.6.2 Měření rychlosti proudění tekutin	32
2.6.3 Průběh tlaku v proudící reálné kapalině	35
3 MOLEKULOVÁ FYZIKA A TERMIKA	38
3.1 Základní pojmy molekulové fyziky a termiky	38
3.1.1 Stručný historický přehled vývoje názorů na strukturu látek	38
3.1.2 Rovnovážný stav soustavy jako stav s největší pravděpodobností výskytu	42
3.2 Vnitřní energie, teplo, teplota	46
3.2.1 Vedení tepla stejnorodou deskou. Tepelný tok	46
3.3 Struktura a vlastnosti plynů	49
3.3.1 Odvození základní rovnice pro tlak ideálního plynu	49
3.3.2 Plyny při nízkém a vysokém tlaku	51
3.4 Struktura a vlastnosti pevných látek	55
3.4.1 Typy krystalů podle vazeb mezi částicemi	55
4 MECHANICKÉ KMITÁNÍ A VLNĚNÍ	61
4.3 Zvukové vlnění	61
4.3.1 Hudební akustika	61
4.3.2 Zdroje zvuku v hudební akustice	66
4.3.3 Fyziologická akustika	71

5 ELEKTRINA A MAGNETISMUS	76
5.1 Elektrické pole	76
5.1.1 Práce v elektrickém poli	76
5.1.2 Plošná hustota náboje	78
5.1.3 Kondenzátory	83
5.2 Elektrický proud v kovech	87
5.2.1 Model vedení elektrického proudu v kovovém vodiči	87
5.2.2 Zdroje elektrického napětí a jejich spojování	90
5.2.3 Regulace napětí a proudu	92
5.2.4 Zatěžovací charakteristika zdroje a jeho účinnost	95
5.3 Elektrický proud v kapalinách	98
5.3.1 Elektrochemické články	98
5.4 Magnetické pole	102
5.4.1 Částice s nábojem v magnetickém poli	102
5.4.2 Magnetická hystereze	108
5.4.3 Magnetické materiály v praxi	110
5.5 Nestacionární magnetické pole	113
5.5.1 Indukované proudy ve vodičích	113
5.5.2 Elektrický obvod s cívkou a kondenzátorem	115
5.6 Střídavý proud	119
5.6.1 Reálná cívka v obvodu střídavého proudu	119
5.6.2 Reálný kondenzátor v obvodu střídavého proudu	121
5.7 Fyzikální základy elektroniky	123
5.7.1 Základy technologie výroby polovodičových součástek	123
5.7.2 Polovodičové diody	125
5.8 Elektromagnetické kmitání a vlnění	131
5.8.1 Mechanický a elektromagnetický oscilátor	131
5.8.2 Tlumené kmitání oscilačního obvodu	133
5.8.3 Nucené kmitání oscilačního obvodu	136
5.8.4 Elektromagnetická interakce	140
6 OPTIKA	143
6.1 Světlo jako elektromagnetické vlnění	143
6.1.1 Měření rychlosti světla	143
6.1.2 Barva světla	146
6.1.3 Rozlišovací schopnost optického přístroje	149
II ÚLOHY K UČIVU STŘEDOŠKOLSKÉ FYZIKY	
1 ÚVOD	1
1.5 Počítání s vektorovými veličinami	1
Cvičení 1 Počítání s vektorovými veličinami	1
2 MECHANIKA	5
2.1 Kinematika hmotného bodu	5
Cvičení 1 Kinematika přímočarého pohybu	5
Cvičení 2 Kinematika křivočarého pohybu	10
2.2 Dynamika hmotného bodu	12
Cvičení 3 Dynamika přímočarého pohybu	12
Cvičení 4 Dynamika křivočarého pohybu	18
2.3 Mechanická práce a mechanická energie	22
Cvičení 5 Mechanická práce, výkon, účinnost	22

	Cvičení 6 Mechanická energie	27
2.4	Gravitační pole	30
	Cvičení 7 Gravitační pole	30
	Cvičení 8 Pohyb těles v tíhovém a centrálním gravitačním poli Země	34
2.5	Mechanika tuhého tělesa	38
	Cvičení 9 Statika tuhého tělesa	38
	Cvičení 10 Pohyb tuhého tělesa	42
2.6	Mechanika tekutin	45
	Cvičení 11 Statika kapalin	45
	Cvičení 12 Proudění tekutin	49
3	MOLEKULOVÁ FYZIKA A TERMIKA	56
3.1	Základní pojmy molekulové fyziky a termiky	56
	Cvičení 1 Relativní atomová a molekulová hmotnost. Látkové množství. Molární veličiny	56
3.2	Vnitřní energie, teplo, teplota	61
	Cvičení 2 Změna vnitřní energie soustavy při konání práce a při tepelné výměně	61
3.3	Struktura a vlastnosti plynů	64
	Cvičení 3 Stavová rovnice ideálního plynu	64
	Cvičení 4 Tepelné děje s ideálním plynem	65
3.4	Struktura a vlastnosti pevných látek	67
	Cvičení 5 Deformace tuhého tělesa	67
	Cvičení 6 Teplotní roztažnost pevných látek	70
	Cvičení 7 Tepelná výměna při tání a tuhnutí	72
3.5	Struktura a vlastnosti kapalin	75
	Cvičení 8 Povrchová síla, povrchové napětí. Kapilarita	75
	Cvičení 9 Teplotní objemová roztažnost kapalin. Vypařování a var'	77
3.6	Tepelné motory a chladicí stroje	80
	Cvičení 10 Práce ideálního plynu. Kruhový děj	80
4	MECHANICKÉ KMITÁNÍ A VLNĚNÍ	87
4.1	Kmitání mechanického oscilátoru	87
	Cvičení 1 Kinematika kmitavého pohybu	87
	Cvičení 2 Dynamika kmitavého pohybu	95
4.2	Mechanické vlnění	102
	Cvičení 3 Mechanické vlnění	102
5	ELEKTRINA A MAGNETISMUS	109
5.1	Elektrické pole	109
	Cvičení 1 Elektrický náboj a elektrické pole	109
5.2	Elektrický proud v kovech	115
	Cvičení 2 Obvody s ustáleným elektrickým proudem	115
5.3	Elektrický proud v kapalinách, plynech a ve vakuu	120
	Cvičení 3 Elektrický proud v látkách	120
5.4	Magnetické pole	124
	Cvičení 4 Stacionární magnetické pole	124
5.5	Nestacionární magnetické pole	131
	Cvičení 5 Nestacionární magnetické pole	131
5.6	Střídavý proud	137
	Cvičení 6 Střídavý proud	137
	Cvičení 7 Střídavý proud v energetice	142
5.7	Fyzikální základy elektroniky	147
	Cvičení 8 Polovodiče	147

5.8	Elektromagnetické kmitání vlnění	152
	Cvičení 9 Elektromagnetické vlnění	152
6	OPTIKA	159
6.1	Světlo jako elektromagnetické vlnění	159
	Cvičení 1 Lom světla	159
	Cvičení 2 Vlnové vlastnosti světla	166
6.2	Optické zobrazení a optické soustavy	174
	Cvičení 3 Zobrazovací soustavy	174
III	TESTOVÉ ÚLOHY ZE STŘEDOŠKOLSKÉ FYZIKY	
Počítačová interaktivní aplikace s 366 úlohami rozdělenými do 9 kapitol shodných s Přehledem středoškolské fyziky.		
	Testové úlohy	
	Uživatelská příručka	
IV	ZAJÍMAVÁ FYZIKÁLNÍ TÉMATA	
Z1	GRAVITAČNÍ VLNY: EINSTEINOVÉ BÁJEČNÉ POSELSTVÍ	1
1.1	Historie v kostce	1
1.2	Obecná relativita a gravitační vlny	2
1.3	Zdroje gravitačních vln a jejich amplituda	5
1.4	První detektory gravitačních vln	9
1.5	Objev binárního pulsaru: důkaz experimentu gravitačních vln	10
1.6	Interferometrické detektory gravitačních vln a historie projektu LIGO	11
1.7	Pokročilé LIGO a Virgo	17
1.8	Gravitační vlny poprvé zachyceny: signál GW150914	19
1.9	Nobelova cena 2017 udělena za stavbu LIGO a detekci gravitačních vln	24
1.10	Jaké gravitační vlny detektory LIGO a Virgo již zachytily	26
1.11	Nadějná budoucnost	31
1.12	Závěrem	34
	<i>Dodatek: Nebojte se tenzorů .....</i>	<i>37</i>
Z2	MODELOVÁNÍ FYZIKÁLNÍCH DĚJŮ	42
2.1	Dynamické modelování	42
2.2	Dynamika pohybu těles	49
2.3	Kmitání mechanických oscilátorů	57
2.4	Děje v elektrických obvodech	63
Z3	OSVĚTLOVACÍ TECHNIKA	73
3.1	Technologie a parametry světelných zdrojů	73
3.2	LED	93
3.3	Diak a tyristor	94
3.4	Stručná historie elektrického osvětlení	98
Z4	KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE	109
4.1	Mobily a síť GSM	109
4.2	Přenos dat mezi počítači	117
Z5	OBRAZOVKY A DISPLEJE	127
5.1	Tekuté krystaly	127
5.2	Displeje OLED	137

5.3	Datové projektory DLP	138
5.4	LCD datové projektory	141
Z6	NANOTECHNOLOGIE	146
6.1	Počátky nanotechnologií	146
6.2	Pojem nanotechnologie a jejich třídění	147
6.3	Nanostruktury z pohledu kvantové fyziky	150
6.4	Příklady nanostruktur a jejich aplikace v nanotechnologiích	154
6.5	Nanoelektronika	160
6.6	Bionanotechnologie – nanomedicína	173
6.7	Nanotextilie	175
6.8	Budoucnost nanotechnologií	176
Z7	APLIKACE FYZIKY V LÉKAŘSTVÍ	178
7.1	Přehled vybraných vyšetřovacích a léčebných metod	178
7.2	Zobrazovací metody v lékařské diagnostice	180
7.3	Leksellův gama nůž	194
7.4	Využití laseru v medicíně	196
7.5	Lékařské přístroje užívané k vyšetření a úpravě činnosti srdce	197
7.6	Elektroencefalografie (EEG)	200
7.7	Elektromyografie (EMG)	201
7.8	Metody nukleární medicíny	201
7.9	Endoskopie	204
7.10	Rehabilitační a fyzikální terapie	206
Z8	STANDARDNÍ MODEL ČÁSTICOVÉ FYZIKY	208
8.1	Proč se mluví o „modelu“ a ne třeba o standardní teorii mikrosvěta?	211
8.2	Funguje v mikrosvětě teorie relativity?	211
8.3	Co znamenají magická slova spin, bosony, fermiony, hadrony, vůně, barva? ..	212
8.4	Jak se na to všechno přišlo a jak se získávají nové poznatky?	213
8.5	Jak pracovali fyzici v minulém století, kdy detektory, elektronika a počítače byly daleko primitivnější?	217
8.6	Co vlastně znamená slovo interakce, proč se nemluví o silách (gravitační, elek- trická, ...)	219
8.7	V tabulce jsou vedle interakcí zmíněny částice, které jsou za ně odpovědné. Co to znamená?	221
8.8	Jára Cimrman by se jistě zeptal: Nejde to bez urychlovače?	224
8.9	Má částicová fyzika smysl?	227
8.10	Je perspektivní se částicové fyzice věnovat?	228
8.11	Jak a kde se o částicích dozvědět více?	228
V	HISTORICKÉ POZNÁMKY	100
	VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI HISTORIE FYZIKY	3
	Ampère André Marie	4
	Archimedes	6
	Aristoteles ze Stageiry	8
	Avogadro Amedeo	10
	Becquerel Antoine Henri	12
	Bell Alexander Graham	14
	Bernoulli Daniel	16
	Bohr Niels Henrik David	18
	Boltzmann Ludwig Eduard	20
	Boyle Robert	22

Brahe Tycho	24
Broglie Louis Victor Pierre	26
Brown Robert	27
Cavendish Henry	29
Celsius Anders	31
Clausius Rudolf Julius Emanuel	33
Coulomb Charles Augustin	35
Curie Pierre	37
Curie Skłodowska Marie	37
Demokritos z Abdér	40
Doppler Christian	42
Einstein Albert	44
Fahrenheit Gabriel Daniel	46
Faraday Michael	48
Fourier Joseph	50
Fraunhofer Joseph von	52
Fresnel Augustin Jean	54
Galilei Galileo	56
Gay-Lussac Joseph Louis	58
Henry Joseph	60
Hertz Heinrich Rudolf	61
Hooke Robert	63
Huygens Christiaan	65
Charles Jacques	67
Joliot-Curie Irène	69
Joliot-Curie Frédéric	69
Joule James Prescott	71
Kepler Johannes	73
Kirchhoff Gustav Robert	75
Lenz Heinrich Friedrich	77
Mariotte Edme	79
Maxwell James Clerk	80
Michelson Albert Abraham	82
Milikan Robert Andrews	84
Newton Issac	86
Oersted Hans Christian	88
Ohm George Simon	90
Pascal Blaise	92
Planck Max Karl Ernest Ludwig	94
Poisson Siméon Denis	96
Röntgen Wilhelm Conrad	98
Rutherford Ernst	100
Siemens Werner von	102
Snellius Willebrord	104
Tesla Nikola	105
Thomson William – Lord Kelvin of Largs	107
Torricelli Evangelista	109
Volta Alessandro Giuseppe	111
Waals Johannes Ditrich van der	113
Watt James	115
Weber Wilhelm Eduard	117
Wien Wilhelm	119
Young Thomas	121

HISTORIE OBJEVŮ A VYNÁLEZŮ	123
Historie parního stroje	123
Historie kyvadla a měření času	125
Historie měření rychlosti zvuku	128
Historie záznamu zvuku	130
Objev tranzistoru	133
Historie dalekohledu	135
Historie mikroskopu	139

VI INFORMAČNÍ ZDROJE NA INTERNETU

VII LITERATURA

Molekulová fyzika a termika

Mechanické kmitání a vlnění

Elektrina a magnetismus

Optika

Základní poznatky speciální teorie relativity

Fyzika mikrosvěta

Astrofyzika

Fyzikální obraz světa

Úvod

1

Mechanika

2

Molekulová fyzika a termika

3

Mechanické kmitání a vlnění

4

Elektřina a magnetismus

5

Optika

6

Základní poznatky speciální teorie relativity

7

Fyzika mikrosvěta

8

Astrofyzika

9

Fyzikální obraz světa

10